

eeld één majesteit, en toch winnend door een wondere uitdrukking van oneindige liefde. Niet om bij hen te blijven, maar om hen te doen voelen, dat hij, opvarend, hen meetrok naar zaliger gewesten. Dat hij hen niet looiet, maar als in eeuwige armen van omringing omklemd. En dat het straks één leven zijn zou, van Hem daarboven, en van zijn jongeren op aarde. Een lichtwolk als van boven hen omvattend, en in die lichtwolk hij het één en eenig middenpunt, hun Koning en hun Heere.

En in dien geestelijken band, die van 't hart van Jezus uitging en hen allen omsnoerde, niet maar het woord, maar het leven, niet maar de belofte, maar de volle wezenlijkheid. Bloeiend, krachtig leven van hem, den eersteling, uitroemend, en hen allen in de ziel, tot in het merg hunner ziel, doordringend. Een leven, sterker, machtiger dan al wat leven hier beneden heet. Leven uit hooger sferen in den kring der zijnen ingedaald. Het alles verjongend, 't alles vernieuwend, het alles opheffend tot hooger stand. Eerst de knop, en dan het ontkiemen van de bloesem, en welk een vrucht, die door heel de wereld moest rijpen. Alles innerlijk, alles geestelijk. Het Koninkrijk des hemels komt niet met uitwendig gelaat. En toch van binnen naar buiten doorschijnend. Zich aftekenend in hun gelaat, tintelend in hun oog, zich uitsprekend in al hun optreden.

Zie maar, hoe ze anders zijn geworden. Gezondt Petrus uit de zaal van den hogepriester, in Petrus die van het geopend graf terugliep, niet herkend hebben.

Ze hadden de amandelroede in den eersteling uit de dooden gezien, en aanstonds bloeide de amandelroede op in hun eigen ziel, in heel hun wezen.

En zoo is het nog onder ons, als er is en een hart dat dood was, nieuw leven uitloot; als er leven herboven wordt in de ziel die in haar zonde verleide.

Niet bij den naam-Christen, niet bij den naspreker en woordbelijder. Niet ook bij den nabootser of bij den half-gelovige. Die allen zijn schijngestalten. Leven voorgewend met den dood nog in 't hart. Zielen zonder opstanding. In wier hart de levens, de geloofsband aan Jezus nog niet trekt. Jezus daarboven en zij hier beneden. Soms uit de verte naar Jezus opziend, maar nog geen Jezus ingedaald in hun hart. Nog tempels van het eigen ik, tempels gevuld met allerlei afgoden. Maar nog geen tempels van den levenden God. De scheiding voortdurend. De lijkwagen over hun ziel gestrekt. De ritsteling, de tinteling van het leven nog niet bevestigd.

Niet derhalve zijn 't die de amandelroede hebben gezien, en de amandelroede in hun eigen ziel voelden opbloeien.

Maar wel toont het zich aldus bij de waarlijk ontdekkers, de waarlijk wakker gewordenen, de herboren ten leven. Als de ziel omgeest, omgewendeld is om haar spij. Als het hart verjongd, vernieuwd, persend van leven is geworden. Dan is er een frisheid als van een hemelsche jeugd. Een wakker worden van dusver ongekende kracht. Een genieting van dusver niemot gesmaakte verkwikking. Dan springt en vloeit om hen de springader des levens. Aan de Fontein des levens lesschen ze den dorst hunner siele. Het is geen Jezus van verre meer, maar een Jezus die hen in de stiltte oproekt. Een Jezus die in hen daalt en woning bij hen maakt. Een Jezus, uit wiens heerlijk leven ze zelve leven. De amandelroede uitlootend een bloeiend in hun eigen binnenste.

En dan zijn ze anders geworden. Vreugde, heilige vreugde op hun gelaat. Hun oog van dof glanzend geworden. Een rijke geloofsuiting waarin het nieuwe leven zich openbaart.

En zoo is het ook onder Gods volk, als na tijden van verslapping en inzinking, nieuwe stroomden des geestes door de gemeente des levenden Gods gaan vloeien.

Ook onder Gods volk gaat 't op en neder. De stand van het hooger leven is niet constant. Daartoe is er nog te veel stof dat bezoedeld, te veel schimmel dat bederft, te veel zonde die overmant. En dan is het weer vaalheid voor glans. Het goud verdonkerd. Matheid voor jeugdige kracht. Betweterij voor heilige aandrif. Assche voor heilige vreugde. De klaagttoon voor den toon van nooit eindigend jubel.

Tot dan eindelijk weer de amandelroede gezien wordt, en onze Koning zich over zijn volk ontfermt. En er van allen kant gerucht komt van licht na donkerheid, van opwaken na sluimering, van geestdrift voor ingezonnenheid. Dan gaat dat als een loepend vuur. Die er gister van hoorde, wordt morgen zelf aangegrepen. Zonder 't te weten steekt hij weer anderen aan. En zoo plant de levensvernieuwing zich voort. Er komt een geestelijke kracht op, die men uitgeput waande. De tak, die voor altoos verdord scheen, begint weer uit te botten. Aan den wortel in de dorre aarde wordt weer groen gezien. De Heere is weer tot zijn volk gekomen. De tent moet wijd geopend, want ze komen van het oosten en het westen.

Dat is de amandelroede, zoals Jeremia die zag, in het Godsbestuur.

Daar bidden dan de bidders om, als 't toef, en al 't volk dankt als 't komen mag.

Hoe ver ook het verster ging, de dood zal alimmer triouferen. Er is opstanding, altoos weer opstanding komende. En welgelukzalig is hij, die in zijn dagen zulk een weeropstanding onder Gods volk beleven mag.

Amsterdam, 5 April 1907.

De jongste Unievergadering bracht wel een verrassing.

Tot dusverre stond onder de voorstanders van het Christelijk onderwijs vast, dat de school in de eerste plaats onder het toezicht van de ouders behoorde te staan. De vrije school voor heel de natie was de bezielenleuze, waaronder de schoolstrijd gestreden werd. De ouders als de natuurlijke verzorgers van het kind hadden voor het onderwijs te zorgen, en te bepalen in welke richting het onderwijs zou gegeven worden. Dat was de grondslag voor ons vrij Christelijk onderwijs. En het ideaal was, dat de Overheidsschool allerwegen geheel door de vrije school verdrongen zou worden. De Vrije Christelijke school regel, de neutrale Overheidsschool aanvulling, was dusver de uitdrukking van onze gemeenschappelijke overtuiging.

Dat de christelijk-historische groep hierin niet geheel met ons akkoord ging, was bekend. Uitgaande van de gedachte, dat de openbare instellingen een Christelijk karakter moeten dragen, eischten zij, dat ook de openbare school haar neutraal karakter zou

afleggen en meer Christelijk zou worden. Het principieele vraagstuk, of de school van de Overheid of van de ouders behoort uit te gaan, liet ze daarbij meest terzijde. Ze gingen uit van den actueelen toestand, dat de Overheid een openbare volksschool in stand houdt; dat het grootste deel van de kinderen deze staatsschool bezoekt, en dat de staatsschool als officiële school boven de bijzondere school tal van privilegiën geniet. Het neutrale karakter der staatsschool, dat in werkelijkheid neerkomt op een antichristelijk onderwijs, werkte verderfelijk op de natie en daarom moest volgens haar de neutrale staatsschool door een Christelijke staatsschool worden vervangen.

Den ernst van het probleem, dat hiernaast aan de orde werd gesteld, hebben we nooit ontkend. Het droeve feit, dat in een Christelijke natie de officiële staatsschool dienst doet om de kinderen van ons volk stelselmatig van de Christelijke religie te vervreemden, spreekt daartoe te luid. Alleen zagen we niet in, hoe een Overheid, die een neutraal standpunt inneemt, voor een Christelijke staatsschool zorgen kan. De eenige oplossing der moeilijkheid scheen ons onder de gegeven omstandigheden geboden te worden door het Unie-rapport, volgens hetwelk de Overheid wel te zorgen heeft voor een behoorlijk volks-onderwijs, maar aan de ouders geheel moet overlaten, in welken geest dit onderwijs zal gegeven worden. In een land met zoo gemengde bevolking als het onze was er geen andere uitweg praktisch denkbaar. Het natuurlijke recht der ouders werd zoo op afdoende wijze erkend en tegelijk verviel dan de officiële bevoorrchtiging van de neutrale school.

Thans is de geestelijke vader van dit Unie-rapport opgetreden, om zoo beslist mogelijk door deze geheele ontwikkeling van ons vrij Christelijk onderwijs een streep te halen. Volgens het jongste referaat van Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman behoort het onderwijs juist van den Staat uit te gaan. De volksschool moet volgens hem overheidsschool zijn. Behalve andere gronden werd daarvoor aangevoerd, dat de ouders van het onderwijs geen verstand hebben en evenmin in staat zijn toezicht op het onderwijs te houden. Wel erkende de heer Lohman, dat de ouders verplicht zijn, wanneer de Overheid niet zorgt voor een Christelijke volksschool, zelve Christelijke scholen op te richten, maar dat is slechts een hulpmiddel geweest. Het liefst zou de heer Lohman zien, dat de Overheid de zorg voor het onderwijs aan de gemeenten overdroeg; een Roomsche gemeente zou dan een Roomsche school, een Gereformeerde gemeente een Gereformeerde school oprichten. Maar waar hij zelf wel voelt, dat dit voor de meeste gemeenten, die een zeer gemengde bevolking hebben, niet gaat, moet de oplossing daarin gevonden worden, dat de richting van het openbaar onderwijs in overeenstemming wordt gebracht met de richting van het volk. De idee van de neutraliteit moet dus vervallen. Dat dit referaat zeer ernstige bestrijding heeft uitgelokt, is te begrijpen. We betrouwen het, dat een zoo ingrijpende kwestie plotseling, schier onvoorbereid, in publieke discussie is gebracht, en we vrezen dat daardoor aan de zaak van het Christelijk onderwijs schade zal worden toegebracht. Niets werkt verlammerend en doof meer de energie, dan wanneer een der veteranen van onzen schoolstrijd, een man wiens woord zoo groot gezag heeft bij ons volk, verklaren komt, dat heel de richting van onzen schoolstrijd dusverre verkeerd is geweest, en, gelijk terecht is opgemerkt, feitelijk de bezwaren tegen de vrije Christelijke school, door onze tegenstanders aangevoerd, thans tot de zijne maakt.

Ook afgezien van dit bezwaar begrijpen we niet, dat de heer Lohman de ouders der kinderen onbevoegd verklaart om toezicht op het onderwijs te houden en meent, dat dit toch wel veilig zou zijn in de handen der Overheid. De Talma heeft volkomen terecht gevraagd, welken waarborg de Overheid biedt, dat zij voor het christelijk karakter van het onderwijs wel zorgen kan. Een Overheid die, gelijk in de dagen der Republiek, publiek professie doet van de Gereformeerde religie, kan tot op zekere hoogte gerekend worden voor een christelijke volksschool te kunnen zorgen, hoewel onze vaders toch steeds gewild hebben dat de kerk in de eerste plaats op het christelijk karakter der school toezicht zou houden. Maar een Overheid gelijk deze thans gevonden, die beurtelings uit radicalen, liberalen, socialisten bestaat, biedt geen den minsten waarborg voor het Christelijk karakter der school. Bovendien, waar de Gereformeerde kerk in haar doopformulier van de ouders de belofte eischt, dat zij hun kinderen in de christelijke religie zullen doen opvoeden, daar gaat het toch niet aan, die ouders geheel incompetent te verklaren om toezicht op het onderwijs te houden. Of de doopsbelofte moet worden afgeschaft, of de ouders zijn geroepen en verplicht van Godswege om te waken over den geest van het onderwijs, dat aan hun kinderen gegeven wordt.

Al erkennen we, dat de vraag van de neutrale staatsschool een zeer ernstige vraag blijft; al stemmen we van harte toe, dat de neutrale staatsschool feitelijk een ongerijmdheid is; al voelen we even diep als de heer Lohman, dat die in werkelijkheid neutrale, maar ongodsdienstige staatsschool een bederf is voor ons volk, toch kan de uitweg door hem thans ons gewezen, naar onze overtuiging niet bewandeld worden. Principieel niet, omdat aan het recht der ouders daardoor zou te kort worden gedaan. En praktisch niet, omdat een christelijke staatsschool in ons land zou neerkomen op een christelijke vlag, die vaak een gansch onchristelijke lading zou dekken en daardoor nog gevaarlijker zou worden dan de neutrale school voor het christelijk karakter onzer natie.

Naar de *Nederlander* meedeelde, hebben een aantal studenten in de theologie een adres ingezonden aan de Haagsche Synode, waarin aangedrongen wordt op de benoeming van Dr. Kromsigt tot hoogleraar. Ze wijzen er op, dat in Leiden thans 5 hoogleraren in de theologie modern zijn, zoodat er voor de moderne studenten allermint reden tot klagen is. Ook voor de ethische studenten is gezorgd, doordat zij een leermeester naar hun hart hebben in Prof. Chantepie de la Saussaye. Alleen de Gereformeerde studenten, die de „kleine helft“ uitmaken van het aantal studenten dat op het album der Ned. Herv. Kerk is ingeschreven, hebben geen hoogleraar, die met hen geestverwant is. Op grond, dat meermalen de stelling werd ingezonden, dat „elke strooming in de Kerk en aan de Universiteit haar vertegenwoordigers moet hebben“, vragen ze daarom, dat Dr. Kromsigt zal benoemd worden.

Dit adres werpt zeker wel een eigenaardig licht op de Leidsche toestanden. Een theologische faculteit, waaraan alle hoogleraren op een na puur modern zijn. Een verzoekschrift van de confessioneel-gereformeerde studenten, dat althans een hoogleraar, die de confessie der Kerk onderschrijft, hun geschonken zal worden. En dat te Leiden, waar eenwelang de Gereformeerde theologie haar schitterendste vertegenwoordigers had! Zeker, we zijn dankbaar, dat dit levens-teeken van de Leidsche studenten uitging. Het toont hoe diepe wortelen het Calvinisme in het hart van ons volk sloeg, dat zelfs in het moderne Leiden de „kleine helft“ der theologische studenten gereformeerd bleef. Indien de Synode eenig gevoel van billijkheid had bezeten, zou ze dit verzoek niet hebben geweigerd.

En toch, welk een diepe smaad ligt in deze verhoudingen. De Gereformeerde studenten, de „zonen van het huis der vaders“ die als gunst van de Synode der Hervormde Kerk de benoeming vragen van een man, die de Confessie der Kerk onderschrijft en daarbij als pleitgrond aanvoert, dat „elke strooming in de Kerk en aan de Universiteit haar vertegenwoordigers hebben moet.“

Voor jubelen is hier waarlijk geen plaats. Eer voor diepe verontmoeding en beschaamdheid des aangeziets.

De 23ste jaarvergadering van de Vereniging van Christelijke verzorging van Krankzinnigen in Nederland, die Donderdag 11 April te Zwolle zal gehouden worden, behoort zeer belangrijk te worden.

Het Algemeen Bestuur brengt de volgende voorstellen ter tafel:

a. Machtiging tot het oprichten van een kliniek in verband met een op te richten leerstoel voor psychiatrie en neurologie, en daarvoor aan te gaan een leening van fln. f. 15000.

b. Een contract te sluiten met de Vereniging voor Hooger onderwijs op Gereformeerden grondslag, die bereid is een Hoogleraar te benoemen in verband met een kliniek van onze Vereniging. De reeds gevoerde onderhandelingen hebben geleid tot zulk een resultaat, dat voor een gewenschte samenwerking eene regeling is ontworpen. Hierover, alsmede over de onvermijdelijke kosten, die aan de tot stand brenging van deze dringend noodige zaak al thans in de eerste jaren zullen verbonden zijn, zullen in de Alg. Verg. nadere mededeelingen worden gedaan.

Het Bestuur acht het niet noodig, over de noodzakelijkheid van dezen nieuwen arbeid veel tot aandrang te zeggen, maar verwijst naar de laatste 2 jaarverslagen onzer Vereniging waarin deze zaak is besproken en het Bestuur is uitgenodigd, voorbereidende stappen in deze richting te doen.

Het behoefte wel niet gezegd te worden, hoezeer we ons verblijden in deze voorstellen. Gaat dit plan door, dan is de eerste stap gezet op den weg, die naar een Christelijke medische faculteit leiden moet. Wanneer een zoo machtige vereniging, als de Vereniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen, daartoe meewerken wil, dan bestaat er alle kans van slagen. Moge de vergadering te Zwolle met heilige geestdrift voor dit plan vervuld blijken te zijn, en worde spoedig Amsterdam met een Christelijke kliniek en de Vrije Universiteit met een leerstoel in de psychiatrie en neurologie verrijkt.

Genadeverbond en zelfonderzoek.

XXIV.

Intusschen, al staat het vast, dat volgens de Gereformeerde kerken de doop alleen mag bediend worden aan de „kinderen der geloovigen“, bij de toepassing van dat beginsel komt men voor tal van moeilijke vragen, waarop het antwoord niet altijd gemakkelijk te geven is.

Beide termen, „kinderen“ en „geloovigen“, zijn rekbaar. Bij de uitdrukking „kinderen“ kan men vragen, of hieronder alleen te verstaan zijn de kinderen van het eerste geslacht, dan wel ook de kleinkinderen, en zoo al voortgaande kan men komen op de achterkleinkinderen en de nakomelingschap, tot „in het duitzendste geslacht.“ Men kan vragen of de verbondsbelofte alleen geldt de kinderen uit een wettig huwelijk geboren, dan wel ook de onrecht kinderen; of voor de verbondsbetrekking alleen rekent de natuurlijke verwantschap, dan wel ook de aanneming tot kinderen. En eindelijk kan men vragen, hoe te oordeelen is over de vondelingen, wier ouders onbekend zijn en van welke men alleen vermoeden kan dat zij Christenen zijn?

En gelijk hier de vragen zich vermenigvuldigen, evenzo, en zelfs nog in sterkere mate, is dit het geval bij de nadere bepaling van de uitdrukking „geloovigen.“ Heeft men onder geloovigen alleen te verstaan de leden der Gereformeerde kerk, die reeds belijdenis des geloofs hebben afgelegd, of behooren daartoe ook de zogenaamde doopleden? Moet een lid der Kerk, dat in ergerlijke zonde leeft of openbare ketterijen drijft, nog

als een „geloovige“ beschouwd worden, zelfs al heeft de Kerk hem geëxcommuniceerd, of staat hij als „heiden en tollenaar“ buiten het verbond der genade? En deze vragen vermenigvuldigen zich nog, zoodra men let op de pluriformiteit der kerken. Zijn alleen de leden der Gereformeerde Kerken als geloovigen te beschouwen, of geldt dit ook van de leden der andere Christelijke Kerken en Secten, voor zoover ze niet geheel met de Christelijke belijdenis gebroken hebben? En indien men de Katholiciteit der Kerk handhaaft, volgt daar dan uit, dat de Gereformeerde Kerk verplicht is de kinderen der katholieke ouders geboren, te doopen, ook al weigeren die ouders zich bij de Gereformeerde Kerk aan te sluiten?

Deze en dergelijke vragen hebben van den aanvang af zich in de Gereformeerde Kerken voorgedaan, en het antwoord op deze vragen is verre van eenstemmig geweest. Wanneer men een verzameld werk als Vitringa's Doctrinae Christianae Religiosis opstaat, kan men zien, hoe scherp op elke dezer punten de meeningen tegenover elkander staan. Men vindt voortdurend een meer strenge en precieze opvatting van het Genadeverbond, naast een meer ruime en laksche; aan beide zijden werd daarbij soms overdreven, en van de al te rigoureuze opvatting der Independenten of Brownisten, die alleen kinderen wilden doopen van ouders die in de Gereformeerde Kerk belijdenis des geloofs hadden afgelegd, en op wier wandel niets aan te merken viel, tot het tegenovergestelde uiterste van mannen als Maresius en Appellius, die zoo wat alles wilden doopen, wat zich ten doop aanbod, loopt een heele toonladder van min of meer zuiver Gereformeerd geluid.

Bij dat theoretisch verschil tusschen onze theologen voegt zich in de tweede plaats de „gedienstigheid der praktijk.“ Het beginsel, dat onze Kerken in hare Confessies zoo uitnemend beleden, is in de praktijk lang niet altijd even beslist gehandhaafd. Wie de beslissingen inzake het recht op den doop van onze particuliere en zelfs van enkele nationale synodes naleest, zal met stomme verbazing zich afvragen, hoe deze Kerken, die in haar Confessie, Catechismus en Doopliturgie zoo zuiver beleden, dat de doop alleen aan de kinderen der geloovigen toekomt, in de praktijk er toe gekomen zijn kinderen van openbare spotters, van geëxcommuniceerden, van heidenen zelfs te doopen. Van de ernstige begeerte om het „sacrament des doops“ heilig te houden, is in de praktijk al zeer weinig te bespeuren geweest, nadat de Kerk eenmaal Staatskerk was geworden. En al mag voor een deel de schuld hiervan geweten worden aan den invloed der regentpartij, die van een onderzoek naar het geloof der ouders bij den Doop niet weten wilde, niet minder lag de oorzaak van dit kwaad in de zondige begeerte der Kerken zelve, om zooveel mogelijk heel het volk door den doop in de Kerk op te nemen, zonder daarbij eenigen waarborg te bezitten, dat het volk werkelijk gekerstend, laat staan dan gereformeerd geworden was. De Gereformeerde Kerk moest de eenige Christelijke Kerk in ons vaderland zijn; voor geen andere Kerk, wel allerminst voor de roomsche, mocht plaats worden overgelaten. Daarom moesten liefst alle kinderen in de Gereformeerde Kerk gedoopt worden, want door dien doop werden ze in de Gereformeerde Kerk opgenomen en kon de Kerk eischen, dat ze ook Gereformeerd zouden worden opgevoed. Zoo werkten Staat en Kerk saam. De Overheid gelastte bij landswet, dat alle kinderen, ook van andersdenkenden, in de Gereformeerde Kerk moesten gedoopt worden. En de Gereformeerde Kerk bezweek voor de verleiding en doopte niet alleen kinderen van roomschen, maar kinderen van zigeuners, van openbare spotters, ja zelfs kinderen van publieke hoerenhuizen. En er is geen jammerlijker schouwspel dan te zien, hoe onze vaders tot de meest gewroongen redeneringen de toevlucht namen, om toch de sicte vast te houden, dat zulke kinderen als een „zaad des verbonds“, als „kinderen van geloovigen“ waren te beschouwen.

Nu hebben we nooit verheeld, dat we die praktijk onzer vaders afkeurden; voor een niet gering deel is de inzinking en het vervallen onzer Gereformeerde Kerken in de tweede helft der 17e en in de 18e eeuw naar ons oordeel aan die laksche dooppraktijk te wijten. Maar hoe verkeerd deze praktijk ook was, toch mag naar die verkeerde praktijk niet het beginsel beoordeeld worden, dat onze Gereformeerde Kerken in zaken van doop hebben beleden. Dat is de fout, waartoe Dr. Kromsigt en de Confessioneele in de Herv. Kerk telkens vervallen. Zelf levende in een Kerk, waarin de tucht niet meer gehandhaafd wordt en het sacrament van den doop op schrikkelijke wijze ontheiligt wordt, zoeken ze naar een middel om hun conscientie te sussen, en daartoe doen ze dan een beroep op de vroegere Gereformeerde Kerken, die ook „alles doopen wat in het doophuis binnengebracht werd.“ En natuurlijk valt het dan niet moeilijk, met een uit zijn verband gerukt citaat van Calvijn, de uitspraken van een zoo zwak Gereformeerd theoloog als Maresius of de besluiten van een paar particuliere Synodes den indruk te geven, alsof onze Gereformeerde Kerken principieel het standpunt hebben ingenomen, dat bij den doop van een ondoopde naar 't geloof der ouders geen sprake mocht zijn.

Tegen deze methode zelve nu moet protest aangekeend worden. Ze zondigt niet alleen tegen de eerste beginselen der logica, maar ze doet ook onzen vaders onrecht aan. Uit concessies aan de praktijk, uitzonderingen op den gestelden regel, kan en mag geen beginsel worden afgeleid. Men zou dan met evenveel recht de concessies van onze Gereformeerde Kerken in zake de bemoeiing der Overheid met de predikanten-beroeping, het zus patronatus, de feestdagen

enz., als uitvloeisels van het Gereformeerde beginsel kunnen beschouwen. Beginnel en gedienstigheid der praktijk zijn twee.

Het duidelijkst kan dit blijken, wanneer men nagaat welke adviezen de kerk van Genève en met name Calvijn over dit punt gegeven heeft. Een man als Calvijn, die de vader onzer Gereformeerde Kerken was, verdient in deze zaken altijd het eerst gehoord te worden, en zijn adviezen zijn dan ook voor onze Gereformeerde kerken van beslissenden invloed geweest.

Het klaarst en duidelijkst is dit gevoelen van de Kerk van Genève nu uitgedrukt in het advies, waarheen de Synode van Emden in 1571 onze Kerken verwees. Dat advies luidde aldus:

Het beste ende aldersekerste is geen kinderen tot den doop toe te laten oft 't ontfaangen, dan van welken die Vadersen lidmeten des lichaems der Kerken zijn, ende voorwaert dat in den Ordinaris Regule diemen in deser saecken behoort te gebruiken; nochtans om die te seer strengheijt te maectigen in deser saecken, soo moet men altijd hierop acht nemen, dat Godts verbod, sich strecket tot in het duijsenste geslachte, niet om alsoo overhoop allerley kinderen die men te doopen aenbiedt 't ontfaangen, onder het decxmal dat die voorouders daer van, van ouer duijst jaeren geleden Christenen geweest zijn, maar well om door goeden ende behoerliken middel, tot der Kercken wederom aen te nemen ende te voegen, 't gene dat daervan verrembt is geweest; maar nu zijn die middelen verscheiden ende menigerley, nae dat die omstandigheden verscheiden ende menigerley zijn: Want waert saecken dat Godt zijnen vervallen Kercken wederom belieft op te richten, ende dat die Ordinaris bedieninge des doops (welcke heden s' daeghs de vijanden der waarheit misbruicken) wederom gestelt werde in handen van den oprechten herderden, al waere het schoen dat veele lieden noch soo haest niet gereformiert oft bekeert ende herboeren waeren, soo en soude men nochtans sulcker lieden kinderen (dien der Kercken toe koemen) vanden doop niet mogen aflijtjen: Want men en soude den seligen niet allene te kort doen, maar ook die gemeenschap der geloovigen, ende der beloften Godts. Dergeleijke Antwoorde hebben wij aen die vanden Rijke van Schotland gedaen, als zij ons advijs ouer dese saecke begeert hebben. Item ter plaetsen daer die Kercke onder den Cruijce schijnt oft afgescondert ende verborgen is: Indien daer die ouderen der kinderen noch soo swack ende bevreest zijn, als dat sij hun tot der gemeente niet en derven begenen, Of, noch rouw, ende ongeschick zijnde hun niet buigen en willen onder het jock Jezu Christi, ende daer en tusschen nochtans eenige van haere vrienden last ende macht geuen van haer lieden kinders aen te bidden, om in alder behoerliken ende suijverheit gedoopt te worden, soo en is daer geen oorsaecke noch redene die verhoeden mach die selve kinderens aennoemen te wordene, behalven dat die Peters ende Meters, oft die getuijnen des doops haer verbinden in desen haeren Ampte ende plicht hun seluen getrouwelicken te quijten, oock verseeckeren ende betoegen, dat sij van den ouderen voors. volle last ende bewillings hebben, van sulcx te doene, Want dat is sijn soo veele, Als ofte die Vaders der voorseider Kinderen, haer vaedelich Recht ende Actie te buijten geuen ende overgegeuen hadden in handen van den voors. Peters ende Meters etc. Maar soo daer enich persoon is, die vanden Evangelio gansch niet en weet, ende daerin geheel onverstandich sij, soo en wilden wij sulckes kindt ene niet raeden tot den doop aennoemen te worden, sonder den seluen persoon te doen beloeuen eerst ende voor all, dat hij gedoopten sal, dat sijn kindt vanden Peters ende Meters 't zijner tijt sal onderwezen ende geleert worden inde suijver leeringhe des Evangeliums, ende dat hij door sijne vaderlicke autoriteit oft vermoegen 't selve kindt nu noch nimmermeer en sal dwingen oft daer toe brengen, dattet wederomme sal koemen ofte gebracht worden totte septentia ofte angeloeuicheden des Pausdoms, mer dat hij den seluen kinde veel meer sal wijheit geuen toe leuen nae die leeringhe des Evangeliums, daer het linc onderwezen is. Indien men in deser saecken den toon langer gaue ende meer toe liete, soo soude 't anhelte oft die vermetelheit te seere roghen, ende daer soude veele verwoestinghe ende groote ongeschickheit uijt volgen.

Gelijk men ziet, is dit advies het constantste advies, dat de Kerk van Genève aan alle vragende Kerken gaf. Reeds daarom heeft dit advies zoo groote waarde. Het is niet maar een oogenblikkelijke opwelling van een of anderen theoloog, maar het is de weloverwogen en rijpe vrucht van wat de Gereformeerde theologen te Genève in dit stuk hadden geoordeeld aan de Kerken te moeten aanraden. Voorop staat hier het beginsel, dat de Kerk het best en allersekerst handelt door alleen te doopen die kinderen, wier ouders leden der Kerk zijn. Dat is de „ordinaire regel“, waaraan de Kerk in gewone omstandigheden zich te houden heeft. Er kunnen buitengewone omstandigheden zijn, waarin men bij de toepassing van dien regel niet met al te groote gestrengheid te werk moet gaan; maar dat zijn uitzonderingen, en de uitzondering werpt den regel niet omver, maar bevestigt dien. Volgens Dr. Kromsigt en de zijnen zou de regel zijn: doop alles; volgens de Kerk van Genève is de „ordinaire regel“, dat men alleen doopt de kinderen, wier ouders geloovigen zijn. Een kerk die zich aan dezen regel houdt, volgt den besten en sekersten weg en onzer kerken behooven zich waarlijk niet te schamen, dat zij dit veilige pad weer bewandelen.

In ons artikel van de vorige week bleven enkele zinstorende fouten staan. In kolom 4 regel 21 v.v.b. moet voor „algemeen Synode“ natuurlijk „algemeen genade“ gelezen worden.

Leestafel.

ENKA. (Mej. A. VAN DER VLIET). *Kan een rechtinnig christen socialist zijn?* Bevestigend beantwoord. Baarn Hollandia-Drukkerij 1907. Dit boekje is No. 7 van Serie I der „Levensvragen“. Een brochurereeks voor allen, die in den geestesstrijd onzer dagen belang stellen.

ENKA, die het niet aan stijl ontbrekt en dat

ook in dit ha met de apodict of een rechtinn bevestigend. H wijze, waarop d haar gedachte te wenschen ov

Vele harer l gripen en deze Enka zelf en v niet weinig bed

Dat komt er onzer dagen o en mee schrijve van juiste begri

Wat is een „ Ik zou, wil, nis van de ker het criterium i antwoorden: e met de beliden

Maar nu kon Wijl er onde eigen beliden scheiden „rech Welk rechtst het oog?

Een nadere overbodig gewes in volslagen on Of een room thesche christe list kan zijn, d kerk lid is, mo

Erger nog is „Wat is een „ Men kan, bi zeggen, ieder c schap en dan a individualist.

Ik zelf heb Patrimonium ov het gebruik va zin verdedigt i „Christen-social

„Was doo koo 't nog even „k Bedoelde t zin voor de ge niet graag wee na te doen.

En dat van men er mee ste Wie toch het zijn medewesc dan aan 'n mens

Maar vooral i verklaring wil b in den geestes optreden, voor te bepalen, wat Begeert men hi dan wreekt sic begrijpen.

Velen verstaai een communist. Een Gereform sal het met EN want als recht „communis“ zij verwerpt hij de rorijge mensche die de Overhe de Justitie oms gemeenschap der

Nu is dit beg Communisme socialisme.

Maar omdat, altijd doorziena den geestesstrij des te nauweker

Het socialistis lisme“ wil alle arbeidsmiddelen, wil daarbij so verdeling van b door den staat.

Als zoodanig houdkundig syste Niet meer en

Maar, wil de name de aanha organisatie op i willen verwezen democraten en h

Wie nu in om wekt bij velen e die communism haspielen, de ge moeraat.

Aan een MAR Aan 'n social tische hervormi bekende MARX

„meewarnde“ e geschiedbeschr No geef ik ruimer begrip is

Maar omdat, altijd doorziena bij den geestes se des te nauwk

Wie nu ENK merkt wel, dat scherming neem de Standaard v bovendien, dat i wordt betoogd, i democratie kan de titel van haal

Maj. v. D. V en waar nu de Christen socialis antwoord er bi lijke zijde, ond daar acht ik dat uiterst bedenke

„De vraag ze brandende quae „Maar eeriang de jaren sal zij

Deze uitlating v. D. Vlies zelv saak. Ik kan iemand, die een opgelost heeft, i mende jaren een stuk zal worden.

Maar juist om begrippen niet juist omdat zij, zoo groote apodict boekje zoo zugg „Levensvragen“, ring zal stichten

Ik denk daa andere boeken, spreken, aan d politieke vrien bestaat om hetz einde de kleur te verbinden democratie.

Ka niet allec

Gereformeerde
Beginnel en
jken, wanneer
de kerk van
over dit punt
is Calvijn, die
kerken was,
het eerst ge-
tezen zijn dan
en kerken van

terste is geen
te laten of 't
de Vaederen
Kerken zijn
rdinaris Regule
te gebruiken;
strengeheid te
soo moet men
Gods verbond,
senste geslachte,
ij kinderen die-
genen, onder het
daer van, van
Christenen ge-
oer goede eden
eraken wederom
n, 't gene dat
maar nu zijn
menigerleij, nae
iden ende men-
eken dat Godt
om belijde op
aaris bediening
ghs de vijanden
ederom gestelt
chten herderen,
de lijdten noch
fi bekeert ende
en nochmans
er Kercken toe
gen aflifjitten;
gen niet alleen
emeenschap der
Godts. Derge-
aen die vanden
als zij ons advijs
bben. Item ter
berden noch soo
dat zij hun tot
begeuen, Offi-
zijnde hun niet
sich Jesu Christ
ts eenige van
geuen van haar
en, om in aller
doopt te worden,
niet redene die
sderkens aange-
dat die Peters
des doops haar
pte ende plicht
quijten, oock
at zij van den
nde bewijlinge
Want dat is
eders der voor-
recht Ende
gezegeuen had-
s. Peters ende
sich personen is
niet en weet,
lich sij, soo en
niet raeden tot
ten, sonder den
ten eerst ende
dat zijn kindt
zijn tijt sal
in inde suijvere
te dat hij door
vermoegen 't
er en sal dwin-
tet wederomme
in totte supers-
es Pausdoms,
veel meer als
de leeringe des
onderwezen is
in toom langer
soude 't ambi-
seere regeren,
bestinghe ende
u.

ook in dit haar geschrift toont, beantwoordt,
met de apodicticiteit der propagandiste, de vraag
of een rechtzinnig christen socialist kan zijn,
bevestigend. Het wil mij voorkomen, dat de
wijze, waarop de geachte schrijver in deze vraag
haar gedachten formuleert, aan duidelijkheid
te wenschen overlaet.

Vele harer lezers zullen haar verkeerd be-
gripen en deze begripsverwarring acht ik en voor
Enka zelf en voor den geestesstrijd onzer dagen
niet weinig bedenkelijk.

Dat komt er van als men in den geestesstrijd
onzer dagen over levensvragen wil mee-praten
en mee-schrijven, zonder zich de moeite te geven
van juiste begripbepaling.

Wat is een „rechtzinnig christen“?
Ik zou, wij niet de bijbel, maar de belijde-
nis van de kerk waartoe een christen behoort,
het criterium zijner rechtzinnigheid is, willen
antwoorden: een christen die het goed eens is
met de belijdenis zijner kerk.

Maar nu komt de groote moeilijkheid.
Wijl er onderscheiden kerken ieder met een
eigen belijdenis zijn, zoo zijn er ook onder-
scheidene „rechtzinnige christenen“.

Welk rechtzinnig christen heeft ENKA nu op
het oog?

Een nadere bepaling ware hier allerminst
overbodig geweest, doch zij laat u daaromtrent
in volalagen onwetendheid.

Of een roomsche, een gereformeerde, een lu-
therische christen volgens haar bedoelen socia-
list kan zijn, dan wel een, die van nog 'n andere
kerk lid is, moet ge maar raden.

Eerger nog is het met het woord socialist.
Wat is een „socialist“?

Men kan, bij de woord-verklaring blijvende,
zeggen, ieder die zin heeft voor de gemeen-
schap; en dan staat een socialist tegenover een
individualist.

Ik zelf heb voor jaren, in een lezing voor
Patrimonium over „Individualisme en Socialisme“
het gebruik van het woord „socialist“ in dien
zin verdedigd en zelfs de samenloop van
„Christen-socialist“ voorgestaan.

Was dood-onverschuldigd bedoeld. En toen
kon 't nog even; maar nu niet meer.

'k Bedoelde toen niet anders dan 'n christen met
zin voor de gemeenschap, maar ik zou het toch
niet graag weer doen en ontraad ieder om het
na te doen.

En dat vanwege de spraakverwarring die
men er mee sticht.

Wie toch het woord „socialist“ gebruikt, doet
zijn medemenschen aan heel wat anders denken
dan aan 'n mensch met sterken gemeenschapszin.

Maar vooral indien men niet bij de woord-
verklaring wil blijven dient men, waar men
in den geestesstrijd onzer dagen leidend wil
optreden, voor zijn medemenschen toch nader
te bepalen, wat men verstaat onder 'n socialist.

Begat men hier een zonde van verzuimen,
dan wreekt zich dat in misverstand, in niet-
begrijpen.

Velen verstaan onder een socialist nog altijd
een communist.

Een Gereformeerde, die er dit onder verstaat
zal het met ENKA al dadelijk niet eens waken,
want als rechtzinnig Christen kan hij geen
„communist“ zijn. Immers naar zijn belijdenis
verwerpt hij de wederdoopers en andere op-
roerige menschen, en in 't gemeen al degenen,
die de Overheden en Magistraten verwerpen en
de justitie omstooten willen, invoerende de
„gemeenschap der goederen“ (Gel. Bel. Art. 36).

Nu is dit begrip van „socialist“ zeker onjuist.
Communisme is een ruimer begrip dan
socialisme.

Maar omdat velen deze twee begrippen nog
altijd dooreenhaspelen, dient, wie als leider bij
den geestesstrijd onzer dagen wil optreden, te
des te nauwkeuriger te bepalen.

Het socialistisch communisme of „het socia-
lisme“ wil alleen het communisme van de
arbeidsmiddelen, van grond en werktuigen; en
wil daarbij zoowel de voortbrenging als de
verdeling van het voortgebrachte georganiseerd
door den staat.

Als zodanig is het socialisme een staatshu-
houdkundig systeem.

Niet meer en niet minder.

Maar, wijl de moderne socialisten, en met
name de aanhangers van KARL MARX, deze
organisatie op geheel democratischen grondslag
willen verwezenlijken, noemen zij zich socia-
lisme en hun systeem Social-democratie.

Wie nu ENKA's brochure nauwkeurig leest,
merkt wel, dat ze het MARXISME niet in be-
scherming neemt. In een ingesonden stuk in
de Standaard van 25 Maart jl. verzekert zij
bovendien, dat in haar brochure volstrekt niet
wordt betoogd, dat een Christen met de Socia-
lisme democratie kan meegaan. Maar dan had ook
de titel van haar brochure anders moeten zijn.

Mij, v. d. VRIES is een Christelijke vrouw,
en waar nu de vraag: Kan een rechtzinnig
Christen socialist zijn? met het bevestigend
antwoord er bij, zoo raauwelings, van christe-
lijke zijde, onder het publiek wordt geworpen,
daar acht ik dat bij den geestesstrijd onzer dagen
niet weinig bedenkelijk.

„De vraag zelf“, zegt Enka, „is nog geen
brandende kwestie.“

„Maar eerlang zal zij dat worden; in komen-
de jaren zal zij het vraagstuk zijn.“

Deze uitslating geeft mij den indruk, dat Mij,
v. d. VRIES zelve nog zoo zeker niet is van haar
zaak. Ik kan mij toch niet voorstellen hoe
iemand, die een vraagstuk voor het publiek pas
opgelost heeft, verwachten kan, dat het in ko-
mende jaren een brandende kwestie, het vraag-
stuk zal worden.

Maar juist omdat ENKA in haar brochure de
begrippen niet duidelijk genoeg onderscheidt;
juist omdat zij, gelijk we reeds opmerkten, met
zoo groote apodicticiteit spreekt; juist omdat haar
boekje zoo suggestief is, vrees ik, dat No. 7 der
„Levensvragen“ in enkele geesten toch verwar-
ring zal stichten.

Ik denk daarbij, en dit dringt mij om vóór
andere boeken, thans ENKA's geschrift te be-
spreken, aan de geesten van sommige onzer
politieke vrienden, bij wie 'n sterke neiging
bestaat om het „groen“, dat par drot de nain-
sance de kleur der anti-revolutionaire partij is,
te verbinden met het „rood“ der sociaal-
democratie.

Ea niet alleen op esthetisch gebied is het,

dat groen en rood, — de Duitschers noemen
dat „Bauern-farbe“ — tegen elkander vloekt.
De kunst van lezen nu wordt over het algemeen
slecht verstaan.

Het groote publiek, waartoe ik ook hen reken,
die tot de zooveen genoemde kleurenverbinding
neigen, heeft weinig zin voor subtiel disticties.

'Is al mooi wanneer het een socialist van een
communist weet te onderscheiden.

Maar het dan nog weer de nadere distictie
tusschen een socialist en een Marxist bijbrengen,
daarvoor is veel geduld en heel erg-duidelijk zijn-
noodig.

Nu zal ik niet zeggen, dat ENKA dit in haar
brochure niet bedoeld heeft te doen, maar ge-
daan heeft ze het niet en haar titel bederft alles.

Die titel is tardend.

De inhoud van het boekje wordt vergeten,
maar dat „een rechtzinnig christen socialist kan
zijn“, dat blijft hangen in het bewustzijn.

En of ENKA nu al in haar brochure volstrekt
niet betoogt, dat een rechtzinnig christen een
social-democraat kan zijn, helpt niets. Wie naar
„rood“ trekt, denkt „socialist is socialist“ en
zegt: „wie je wel, ook die christelijke ENKA heeft
het gezegd, dat je als rechtzinnig christen heel
goed socialist kunt wesen.“

Maar afgesien nog van deze begripsverwarring,
waartoe ENKA's brochure aanleiding kan geven,
acht ik haar bedenkelijk.

Of een rechtzinnig christen socialist kan
wesen, — geen Marxist nu, maar Socialist in
den zin waarin Mij, v. d. Vries dat bedoelt, —
is een vraag, waarvan ik meen, dat de bevesti-
gende beantwoording moet toegeschreven of aan
zekere passie die voor de uitspraken, welke tot
haar ontkenninge beantwoording leiden, blind
maakt, of aan volalagen onbekendheid met die
uitspraken. De bestudeering der brochure doet
mij bij ENKA het eerste even sterk vreezen als
het tweede vermoeden.

Ik denk nu niet de schrijver alleen aan het
socialisme als „economisch systeem“; aan dat
systeem waarbij, indien het eens werd toegepast,
„het privaet grondbezit en de concurrentie
voortbrenging vervangen zou zijn geworden
door gemeenschappelijk grondbezit, gemeen-
schappelijke productie, gemeenschappelijke ver-
deling“ — zooals Mij, v. d. Vries het op
p. 13 omschrijft. Ik vraag nu met ENKA, of een
rechtzinnig christen — en deze ietwat vage term
noem ik nu maar in den zin van: een recht-
zinnig christen van welke belijdenis ook —
voorstander, propagandist zelfs, van dit systeem
kan zijn.

En dan zal zij het wel met mij hier over
eens wesen, dat de rechtzinnige christen ver-
standig genoeg is om alleen zulk een economisch
systeem voor te staan, dat naar zijn overtuiging
voor toepassing vatbaar is, en wel zóó, dat
om nog eens haar eigen woorden te gebruiken,
„de maatschappelijke toestanden er beter, har-
monischer“ dan de tegenwoordige door worden.

Nu heb ik, bij christelijke en niet-christelijke
schrijvers over het socialisme als economisch
systeem, op dit stuk uitspraken gelezen, die
daaromtrent alle illusie ontnemen. Uitspraken,
niet zoo maar daarheen geworpen, maar rustend
op kalm betoog.

Maar al te goed wetend, dat het bezit eener
overtuiging samenhangt met nog andere psycho-
logische momenten, dan de intellectuele, vrees
ik, dat het niet heel veel zal geven, of ik ENKA
al aanraad ook van deze literatuur eens kennis
te nemen.

Men kan echter niet weten.

En daarom zij het mij vergund ditmaal al
vast onder haar aandacht te brengen, wat een
rechtzinnig christen, nu eens geen gereformeerde,
maar een roomsche, en wel VICTOR CATHARIN
S. J., in zijn voortreffelijke MORALPHILOSOFIE
II over de „onmogelijkheid des Socialismus“ schrijft.

Mischien krijgen wij dan nog eens een
tweede brochure: Kan een rechtzinnig christen,
van welke belijdenis ook, socialist in enger of
ruimer zin zijn? ontkennend beantwoordt door
ENKA.

Uit de Pers.

Het vijftigjarig jubileum der Christelijke Gere-
formeerde Kerk in Amerika geeft ook in ons
land stof tot blijde herdenking van wat God
aan onze zusterkerk heeft gedaan.

Wat Prof. Bavinck in *Hollandia* schreef nemen,
we gaarne hier over:

De Christelijke Gereformeerde Kerk in Amerika,
met welke de Gereformeerde Kerken hier te lande
in correspondentie staan, bereidt zich voor, om op
den 8, 9 en 10den April a.s. haar vijftigjarig
bestaan te herdenken. In elke plaats, waar
een Chr. Geref. Gemeente bestaat, zal een
ure der gedachtenis gehouden worden; en de
gansche feestviering zal haar middelpunt vinden
in een groote vergadering te Grand-Rapids, waar
vertegenwoordigers van alle Kerken in Amerika
zich zullen vereenigen.

Bij die gelegenheid zal door een koor van 300
stemmen een cantate worden gezongen, waarvan
wij hier een paar coupletten overnemen:

Geloofd zij God, met hart en stem en snaren! —
Als 't veldhoon vlucht, gejaagd door 't
moederd lood,
Zoo vluchtte ons volk, dat eersttijds tachtig jaren.
Voor vrijheid streed, trots martelplek en dood;
Een eigen volk, ach, jaagde 't sluisloos na;
God gaf ons rust in 't vijfde Amerika.

Loof God den Heer! (bis).

Geloofd zij God! Al moe 't braambosch branden
In 't eeuwig licht, toch wordt het niet verteerd:
Zoo Christus' Kerk; geen vuur, geen slaafsch
b den

Vermogen iets waar God de Heer regeert.
Hier, sprak Hij, zal ik wonen naar mijn rust,
En gaf zijn volk de vrijheid en de rust.
Loof God den Heer! (bis)

Laat de eeuwen nu van 's Konings roem gewagen;
Hij is zijn volk een schild in 's levensstrijd;
Gren aardse macht moge immer hen versagen,
Hij voert hen aan naar 't Rijk der heerlijkheid.
Hij overwon, en, zittende in zijn troon,
Schenkt Hij zijn volk straks voor het Kruis

Loof God den Heer! (bis)

Deze cantate is vervaardigd door Dr. Henry
van der Wey, die reeds als student te Kampen
zich onderscheidde door zijn fijn taalgevoel, door
zijn liefde voor Nederlandsche letterkunde en zijn
gelukkige beoefening der poëzie. Het is verblij-
dend, dat Dr. van der Wey, die thans reeds jaren-
lang in Amerika verblijft, zijn Hollandsch nog zoo
zuiver heeft weten te houden en voor zijn poëtische
bezieling in deze zijne moedertal uiting zoekt. Er
ligt daarin een teken en bewijs van de innige
gehechtheid, waardoor de Nederlanders in Amerika
zich aan hun oude vaderland gebonden blijven
gevoelen. Eene gehechtheid, die te meer betekenis
verrijkt, indien men bedenkt, dat de oudste
kolonisten in de vorige eeuw Nederland verlieten,
omdat zij er op allerlei wijze vervolgd en geplaagd
werden en elders een land der vrijheid en der rust
wildten zoeken.

Toen hier te lande in 1834 de »Scheiding« een
aanvang nam en vele Gereformeerden den band

met het Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap
van 1810 verbraken, om juist met de Gerefor-
meerde Kerk in gemeenschap te blijven, toen
maakte datgeen, wat alleen het Hervormd-Kerk-
genootschap, maar ook de Overheid bewaart. Met
inkwartiering, boete of gevangenis werden zij ge-
traft, die aan de samenkomsten der gescheiden
Gereformeerden deelnamen. En veel erger dan die
vervolging en straf was nog de grenzeloze ver-
achting, waaraan deze mannen der Scheiding
blootgesteld waren. Ook toen in 1840 de eigenlijke
vervolging ophield, was het voor velen hunner
geen leven 'hier. Heel Nederland stond tegenover
hen of liet hen over aan hun lot. Zelfs bij hen,
op wier sympathie zij krachtens eenheid der belij-
denis hadden mogen rekenen, vonden zij weinig
sympathie. En zoo kwam bij velen ganssch natu-
rel de gedachte op, om Nederland te verlaten en
elders een nieuw en beter vaderland te zoeken.

Eerst dacht men aan Java, omdat men toch nog
het liefst wilde blijven leven onder de Hollandsche
vlag. Een Comité ging hierover zelfs met den
toenmaligen Minister van Koloniën raadplegen;
maar de uitslag was zoo weinig bemoedigend, dat men
dit plan moest afziet. Toen werd het oog op
Amerika gevestigd; Brummelkamp en Van Raalte
gaven een brochure uit: *Waarom bevoornden wij
de volkverhuizing naar Amerika en niet naar
Java?* En hun stem vond weerklink.

In Sept. 1845 ging Dr. A. C. van Raalte met
een aantal landverhuizers scheep, om een land-
streek in den staat Michigan te ontginnen en daar
zich te vestigen. In Juli 1847 werd hij door Dr.
C. van der Meulen met 400 personen gevolgd, en
later opnieuw door Dr. Bolks, Klijn, Baay en
anderen. In den eersten tijd hadden deze kolonisten
ontagelijk veel te lijden van koude en ziekte, van
kommer en gebrek. Maar ze hielden toch stand
in de moeilijkste omstandigheden. Van Raalte was
de ziel der beweging en sprak hun telkens weer
moed in; hij heet terecht de Vader der Hollandsche
kolonie in Michigan. En spoedig vormde er zich
verschillende burgerlijke gemeenten, die de namen
ontvingen van Holland, Zeeland, Friesland enz. en
in meerdere of mindere mate tot bloei en welvaart
kwamen.

Kerkelijk waren al deze mannen en vrouwen uit
de Scheiding in Nederland afkomstig. Maar in
Amerika voegden zij zich, na voorzichtige en ern-
stige onderhandelingen, bij de Dutch Reformed
Church, die al van het begin der zeventiende
eeuw in Amerika bestond. Op de algemeene Synode
te Poughkeepsie 5 Juni 1850 kreeg deze vereeniging
haar beslag.

Maar langzamerhand bleek het, dat deze ver-
eeniging niet naar aller genoeuen was. Onder de
kolonisten zelve was groot verschil van gevoelen
in ondergeschikte zaken. Verworpen kon dit niet
wanneer men bedenkt, dat zij uit verschillende
strekken van Nederland kwamen en hier door ver-
schillende predikanten waren onderwezen en geleid.
Er waren Groningers en Friezen, Hollanders en
Zeeuwers onder; sommigen behoorden hier te lan-
de tot de richting van Brummelkamp, anderen
tot die van Van Velsen, nog anderen tot die van
Ledeboer enz. En desen kwamen in Amerika bij
elkaar en moesten met elkander leven in dezelfde
gemeente en soms in denzelfden Kerkeraad. Het
was goed te begrijpen, dat zij het niet met elkander
dikwerf niet al te best vinden konden.

Zoo kwam het allereerst in Grand-Rapids tot
eene scheuring; en toen se daar eenmaal had
plaats gegrepen, breidde zij zich spoedig tot andere
gemeenten in Michigan en elders uit, en gaf zij
aan de »Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-
Amerika« het aanzijn, die thans haar vijftigjarig
bestaan herdenken gaat.

Over het recht der scheuring onthouden wij
ons thans van een oordeel. Genoeg is het, dat de
Christ. Geref. Kerk in Amerika in de vijfzig jaren
van haar bestaan rijkelijk door de Heere gezegend
is. Zij telt thans duizenden leden, tientallen van
gemeenten, een bloeiende Theol. School met een
college te Grand-Rapids, en wint voortdurend aan
invloed en betekenis.

Ook Nederland is aan die Kerk, evenals ook
aan de Reformed Church, dank verschuldigd. Want
niet alleen heeft zij de Nederlandsche taal tot dus-
ver in ere gehouden, en aan den Nederlandschen
naam in den vreemde betekenis geschoonen. Maar
zij is voor duizenden Nederlanders ten rijken ge-
gewest; zij heeft hen bewaard bij de belijdenis
der waarheid, in welke zij hier waren opgevoed;
zelfs is het aantal niet gering van hen, die hier
te lande in onverchilligheid of ongelooft voort-
levende, in Amerika wederom tot het Christelijk
geloof zijn teruggekeerd.

Van harte deelen wij daarom in de vreugde en
de dankbaarheid, welke de Christ. Geref. Kerk in
Amerika bij de herdenking van haar vijftigjarig
bestaan bezielt. Wij bieden haar onze oprechte
gelukwenschen aan en bidden van God, dat Hij
ook in de toekomst haar leiden moge door zijn
Geest en haar tot een rijken regen moge stellen.

Die toekomst is in vele opzichten nog ernstiger
en gewichtiger dan het vijfzig jarig tijdstip, dat
thans achter haar ligt. Tot dusver voelde zij zich
nog door en door Nederlandsch; zij leefde als Kerk
meer met Nederland dan met Amerika mede.
Zelfs onze kleinste huishoudelijke twisten werkten in haar
na. Dat alles had zijne goede zijde, en heeft er
ongetwijfeld toe bijgedragen, om de Christ. Geref.
Kerk in Amerika te bevestigen en tot de taak, die
thans haar wacht, voor te bereiden.

Maar die taak is en wordt nu toch meer en
meer een andere. Met de Geref. Kerken in Neder-
land de gemeenschap onderhoudende, behoort zij
niet te vergeten, dat haar roeping in Amerika ligt.
Zij staat thans voor de uiterst gewichtige taak,
om de oude waarheid meer en meer invloed te
verschaffen in het nieuwe Amerika. Op dien weg
liggen ontzaglijk veel moeilijkheden, moeilijke-
heden van taal en nationaliteit, van levensopvat-
ting en cultuur, van godsdienstige gezindheid en
sociale belangen. En er zal groote wijsheid en
voortzichtigheid, ware godsvrucht en degelijke
kennis noodig zijn, om in dezen den rechten weg
te vinden en dien ten einde toe te blijven bewan-
delen. Maar die taak is dan ook verheven en
schoon, en kan, bij ernstige behariging en onder
Goed zeggen, een rijke vrucht dragen. Stelle de
Heere Reformed Church en Christ. Geref. Kerk
beide in Amerika tot een licht op den kandelaa-
er en tot een stad op den berg. In de toekomst
bevestigte en vermeerderde Hij, wat Dr. van der
Wey in zijne cantate terecht aangaande het ver-
leden zong:

Hij is 't, Die Holland's pelgrimsstoot
Naar 't land der vrijheid leidde;
Hen, — rijk in God, schoon arm in goed, —
Een beter lot bereidde.

De wilderness verdwijnt;
Een bloeiend oord verschijnt;
En 't dankbaar volk verkondt,
Met palmen in het rond,
De vrijheid van 't belijden.

Officiële Berichten.

Classis Dordrecht.
Vergadering der classis D. V. op Donderdag
2 Mei a.s. te Dordrecht. Inzending van stukken
of voorstellen tot Zaterdag 20 April bij den
eerstondergeteckende.

Namens de roepende Kerk,
J. DOUMA, *proeses*,
H. J. TE BOVELD, *scriba*,
Alblasserdam, 3 April 1907.

Classis Gouda.
De classis Gouda zal D. V. vergaderen
Dinsdag 7 Mei e.k. in de Noorderkerk te
Gouda. Stukken voor het agendum worden
vóór 23 April a.s. ingewacht bij den eerst-
ondergeteckende.

Namens de roepende kerk van
Krimpen a/d. Lek.
Dr. A. TAAL, *proeses*,
H. W. V. D. GRAAFF, *scriba*.

Classis Barendrecht.

De vergadering der classis Barendrecht zal
D. V. gehouden worden Woensdag 1 Mei e.k.
des voormiddags te half 9 uur te Barendrecht-
Punten voor het agendum vóór 11 April te
zenden aan het adres van den eerstonderge-
teekende.

Namens de roepende kerk van Bolnes,
Dr. E. SCHOUTEN, *proeses*,
G. HAMSTERS, *scriba*.

Buitenland.

Engeland. De toestand op gods-
dienstig gebied beheerscht door den
strijd tegen de Nieuwe Theologie.
Evan Roberts krank. Anti-ritua-
listisch streven.

Sedert eenige maanden verneemt men van uit
Engeland weinig meer omtrent de Revival-
beweging die in Wales haar oorsprong had. Het
komt ons voor, dat dit voornamelijk te wijten is
aan het feit, dat de strijd tegen het zich ont-
maskerend modernisme elke andere beweging in
de schaduw stelde. Inderdaad is de ontroering,
die in Christelijke kringen gewekt is door het
optreden van den predikant Campbell, groot
gewest. Deze Congregationalistische predikant
heeft niet alleen zijn afbrekende leer van den
kandel en van den kathedraal laten hooren, maar
hij heeft die ook in een boek, „The New
Theology“ getiteld, verkondigd. Nu wordt de
toestand op godsdienstig gebied in Engeland
beheerscht door den strijd tegen de z.g. nieuwe
Theologie. Deze strijd is onvermijdelijk geworden
sedert de aanhangers der moderne leer zich
georganiseerd hebben in de „New Theology
Union“, of vereeniging van moderne Theologen.
Lang hebben deze maanen gearzeld om vrij
en onomwonden uit te spreken, dat zij hetgeen
de Christelijke kerk belijdt, verwerpen. Maar
het optreden van den gevierden Congregational-
istische predikant Campbell heeft gemaakt dat
de geesten zich openbaren.

Daarbij komt, dat de leider der Revival-
beweging in Wales, de heer Evan Roberts, te
Leycester, waar hij de gast is van den heer
Penn-Lewis, verpleegd wordt als zenuwlijver.
In den herfst van het voorgaande jaar heeft hij
een arts geraadpleegd, die verklaarde dat zijn
krankheid van ernstigen aard was; dat hij op het
punt gestaan had van geheel te sullen verlammen,
en dat, als hij zich weder tot het werk des
Heeren zal kunnen begeven, hij nog eenige
maanden volstrekt rust in een aangename
omgeving hebben moet. Zijn toestand was
volgens dien geneesheer het gevolg van overspan-
ning, nog verergerd door den schok van een
accident te Liverpool. De heer Roberts heeft
zich verklaard, dat hij er van overtuigd is dat
hij den wil Gods volgt, als hij den raad van den
geneesheer aanvaardt, en dat hij er daarom van
zal afzien eenig werkzaam aandeel in den arbeid
des Heeren te nemen totdat hij geheel hersteld is.

Sedert het rapport der koninklijke commissie
in zake de toenemende Ritualistische praktijken
in „de Kerk van Engeland“ (de Episcopale
kerk), is men in Engeland ook meer de aandacht
aan de Romaniserende beweging in genoemde
kerk gaan wijden. Wij deelden reeds mede, dat
de Wycklifpredikers, die van een vereeniging
uitgaan welke door den boekhandelaar Kensit
wordt gesicht en die tegenwoordig door diens
soon wordt geleid, trachten het volk te beïnvloeden
om de waarheden, door de Reformatie aan het
licht gebracht, niet prijs te geven. Er bestaat
daarbenevens ook een „Protestant Reformation
Society“, welke onlangs besloot een poging te
wagen om het Protestantisch karakter der
Episcopale kerk te handhaven. In aanmerking
nemende dat de Romaniserende richting, waarin
velen zich bewegen, voor een groot deel haar
oorsprong vindt in de geestelijkheid, zoo tracht
bovengenoemde vereeniging jonge geestelijken
aan te kweken, die bekwaam en genegen zouden
zijn het Protestantisch karakter der Engelsche
staatskerk te handhaven. Om dit doel te
bereiken heeft de vereeniging eenige beurzen
ter beschikking gesteld voor hen die naar de
„ordination“ in de Episcopale kerk staan.

In het algemeen wil men niet jongelieden voor
het ambt laten opleiden, die nog hun studie van
de verschillende punten, die in controverses zijn,
moeten maken, maar wil men dezulke steunen die
daarover een gevestigde meening hebben.

Duitschland. Toestand op kerke-
lijk gebied.

De *Reformierte Kirchenzeitung* beschrijft den
toestand op kerkelijk terrein in Duitschland
aldus:

„Men kan den indruk niet van zich zetten,
dat het Evangelische Duitschland een tijd van
scherpen kerkelijken strijd tegemoet gaat. De
zaak César komt niet tot rust. Tegen de ver-
kiezing van den man die in zijn plaats gekozen
werd: Götz uit Hull, is reeds geprotesteerd. De
gebeurtenissen te Solingen zijn bekend. Te
Keulen hebben de „Vrienden der Evangelische
vrijheid“ de overwinning bij de kerkelijke ver-
kiezingen behaald. Zij die bij den Evangelischen
oppperkerkeraad bezwaren inbrachten tegen de
beslissing in de zaak César, doch door dit
kerkbestuur werden afgewezen, schrijven steeds
weer nieuwe bezwaarschriften. Ook in Beieren
kan de strijd der Theologische partijen op den
duur niet vermeden worden. Het kerkbestuur
is daar en elders in een moeilijk parket ge-
komen; men wil beide richtingen tevreden stel-
len en kan geen van beide voldoen! Overal
brandstof. Een vonk is genoeg en de vlammen
van openlijken strijd breken over de kerk uit.
Laat het altijd zijn: liever een eerlijke strijd
dan een valsche vrede! En de uitkomst? wie
kan het vooruit zeggen? De Heere zal het
voorzien.“

Dit is, volgens ons, den toestand juist ge-
schetst. De Heere zal het ook zeker voorzien,
hoe donker de toekomst wezen moge. Maar dan
blijven de handen niet slap hangen, om af te
wachten wat God doen zal, maar vraagt men
zich af, wat in tijden waarin men de fundamen-
ten der kerk zoekt te ondergraven, de roeping
is van de belijders van den Christus.

Gemengd Nieuws.

Opmerkelijk. Den avond voordat de ramp met
de »Jena« (het Fransche oorlogsschip, dat in de lucht
vlog sonder dat men weet of het kruit vanzelf
ontbrandde of werd aangestoken) plaats had, kreeg
de Roomsche geestelijkheid, die aan desen boden ver-
bonden was, de abt Cornuault, zijn ontslag. Room-
sche geestelijken die de gewoonden en hervonden
in het hospitaal wilden bezoeken, werden niet
toegelaten.

Wordt in Nederland bij onderwijzers-examen
geklaagd over gebrek aan Bijbelkennis der aspiran-
ten, in N. Amerika hoort men dezelfde klacht ten
opzichte van studenten. Prof. Phelps schrijft hier-
over:

„Bij de college-studenten heerscht een algemeene
onkunde aangaande den Bijbel. De studenten van
Harvard en Yale, verschillend als zij in menig
opzicht zijn van hunne broederen in de kleinere
colleges, komen in dit opzicht met elkaar overeen.
Wanneer al de zoogenoemde ondergraduates in
Amerika in een vertrek konden geplaatst worden,
ten einde hen te examinieren in de verondersteld
bekende geschiedenissen van het Oude Test., bijv.
de geschiedenissen van Adam en Eva, Noach,
Simson, David en Goliath, Mozes en Pharaon, zou
menig antwoord aanleiding geven om den lachlust
op te wekken. Bij zekere gelegenheden vroeg ik
(zoo zegt Prof. Phelps) een overigen wel ontwik-
kelde jongeling, wat hij dacht, dat Shakespeare
bedoelde met de uitdrukking: Hier gevoelen wij
niet de straf van Adam. Zijn antwoord was: het
was te tekenen aan Adam voor het dooden van
zijn broeder. Een ander werd de vraag gedaan:
Verklaar de woorden: »Of breng u een ander
Golgotha in herinnering?« De jong man zag een
weinig verlegen voor zich heen. De Prof. trachtte
hem uit de moeilijkheid te helpen door de op-
merking: Golgotha is een naam, die in het N. T.
voorkomt. De toegesprokene hernam hierop: het
was Golgotha.

Zulke voorvallen komen volgens Prof. Phelps
dagelijks voor in de Amerikaanse colleges.“

De dood van Dowie. Alexander Dowie is gestor-